

non imiteris virtutem exempli. Quæ enim Deum fide concepit, si fidem habeas, idem tibi promittit, quod videlicet si verbum ex ore nuntii cœlestis fideliter velis suscipere, Deum quem totus orbis non potest capere, possis et ipse concipere. Concipere autem corde, imo et corpore, licet non corporali opere aut specie, tamen plane corpore tuo; quandoquidem jubemur ab Apostolo glorificare et portare Deum in corpore nostro (I. Cor. vi, 20). Attende itaque, ut scriptum est, diligenter auditui tuo, nam *fides ex auditu, auditus autem per Verbum Dei* (Rom. x, 17); quod tibi absque dubio evangelizat angelus Dei, cum de timore aut amore ejus tecum agit prædicator fidelis, quem angelum Domini exercituum dici et esse non est tibi fas ambigere (Malach. ii, 16, 17). Quam beati qui dicere possunt: *A timore tuo, Domine, concepimus et parturivimus spiritum salutis* (Isa. xxvi, 17, 18)! qui nimirum non est alius quam spiritus Salvatoris, quam veritas Jesu Christi. Vide ineffabilem dignationem Dei, simulque virtutem incomprehensibilis mysterii: qui creavit te, creatur in te; et, quasi parum esset te ipsum habere patrem, vult etiam te sibi fieri matrem. *Quicumque, inquit, fecerit voluntatem patris mei, ipse meus et frater, et soror, et mater est* (Matth. xii, 50). O fidelis anima, expande sinus, dilata affectus; ne angustieris in visceribus tuis, concipe quem creatura non capit. Aperi Verbo Dei aurem audiendi hæc est ad uterum cordis via spiritus concipiendi, hac ratione compinguntur ossa Christi, id est, virtutes in ventre prægnantis.

5. Gratias tibi, sancte Spiritus, qui ubi vis spiras. Video munere tuo non unam, sed innumeras fidelium animas illo generoso germine gravidas; custodi opera tua, ne aliqua illarum abortiat, conceptumque divinæ sobolis informem aut mortuum excutiat. Vos quoque, o matres beatæ tam gloriosæ prolis, attendite vobis ipsis, donec formetur Christus in vobis (Galat. iv, 19); attendite, ne qua foris offensa gravior fetum tenerum lædat, ne quid ingeratis ventri, id est menti, quod spiritum quem concepistis exstinguat. Parcite, si non vobis, certe Filio Dei in vobis; parcite, inquam non solum ab operibus et sermonibus malis, sed etiam a cogitationibus noxiis et delectationibus mortiferis, quæ plane suffocant semen Dei. Omni itaque custodia servate corda vestra, quia ex ipsis vita procedet, cum scilicet maturus se partus absolvet, et vita Christi, quæ nunc abscondita est in cordibus vestris, manifestabitur in carne vestra mortali. Concepistis spiritum salutis, sed adhuc parturitis, nondum peperistis. Si labor in parturiendo, magna de spe partus consolatio. *Mulier cum parit, tristitiam habet* (Joan. xvi, 21) laboris; cum autem pepererit puerum, jam non memor erit pressuræ ipsius gaudium, quia natus erit homo Christus in mundum exteriorem corporis nostri, quod et minor mundus solet appellari. Qui enim nunc conceptus

est Deus in spiritibus nostris, configurans eos spiritui charitatis suæ, tunc velut homo nascetur in corporibus, configurans ea corpori claritatis suæ, in qua vivit et gloriatur Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

De hujus mysterii signis.

1. *Audite, domus David: ecce dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet* (Isai. vii, 13, 14). Hodie impleta est hæc propheta in auribus vestris. Hodie namque illud ineffabile conceptus virginalis miraculum, sicut audieratis promissum, sic audistis impletum: Virgo hodie concepit. Et hoc signum, prioribus retro sæculis inauditum, nostris sæculis Dominus dedit. Et sicut Jeremias eodem spiritu et eodem sensu prædixit: *Creabit Dominus novum super terram, quia femina circumdabit virum* (Jerem. xxxi, 22). ¶ Quid est enim, *creabit Dominus novum super terram, femina circumdabit virum*, quod ait Jeremias, nisi quod ait Isaias: *Dabit Dominus signum, Virgo concipiet filium* (Isai. vii, 13, 14)? Hoc nempe est, *circumdabit*. Non de consortio virili suscipiet, sed de se sola intra semetipsam concipiet, et solius materni corporis involuero vestiet. Alioquin dicant, si possunt Judæi, quod signum Dominus in hoc dedit, si non virgo, sed adolescentula, ut ipsi falso interpretantur, concepit; aut quid novum Dominus creavit, si femina masculum de masculo susceptum circumdedit. Potest quidem mentiri iniquitas sibi; sed in multitudine virtutis tuæ, o Domine, mentientur tibi inimici tui, ut virtutem tuam dum negat pravitas et paucitas Judæorum, gloriosius et copiosius confiteatur fides omnium populorum. *Confiteantur tibi populi, Deus, confiteantur tibi populi omnes, quia terra dedit fructum suum, Virgo germinavit Jesum* (Psal. lxxvi, 6). Velint, nolint Judæi, creavit Dominus novitatem hujus miraculi, in signum eorum incredulatis; utique in signum cui contradicunt usque hodie, plus, nisi fallor, pertinacia odibili, quam ignorantia miserabili.

2. Non alienum tamen ab origine et consuetudine viperei germinis, si modo contradicunt huic signo, postquam factum est, qui ab initio in patre et rege suo impiissimo Achaz contradixerunt ne fieret. *Locutus est enim Dominus ad Achaz, dicens: Pete tibi signum. Non petam, inquit, et non tentabo Dominum* (Isai. vii, 10-12). O religio profana! o pietas execranda! o humilitas dolosa! Ne tentes, ut ais, Dominum, contemnens Dominum. Quomodo enim tentares, si fideliter obedires? Nunc autem quomodo non graviter tentas, quem manifesto contemptu irritas? Novimus utique, novimus dolum et invidiam Judaicæ radicis, quæ et antequam Christus nasceretur, invidere cœpit gloriæ illius. Nam et iste Achaz, quantum ex vita et moribus ipsius intelligi datur (nam cultor idolorum erat), non alia religione aut metu signum recusavit petere cum juberetur, nisi ideo scilicet ne Dominus glorifica-

retur. Sane mira et plane digna ira Dei et hominum, tam dira perversitas Judæorum, qui, cum jubentur signa quærere, renuunt, non, ut fingunt, ne tentent, sed ne glorificent Dominum (Matth. xvi, 4); cum non jubentur, tentant et quærant. Nam velut natura et usu Judæi signa quærunt, et, si dantur, calumniantur et inficiari contendunt, ut manifeste confiteantur quia tentantes quærerebant, non ut crederent facienti, sed ut insultarent non facienti. O gens peccatrix; *semen nequam, filii scelerati* (Isai. i, 4)! ait Isaias, *Numquid parum est vobis molestos esse hominibus, mihi et aliis prophetis, imo universo generi hominum, quia molesti estis et Deo meo? Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum* (Isai. vii, 13, 14). Quia enim vos in perversum adversum eum inceditis, et ipse, ut ait, perversus incedet vobis. Non vultis signum dari, ne glorificetur auctor miraculi; et ipse propter hoc dabit, ut ipse glorificetur, et vos confundamini. Fac, Domine, *fac mecum signum in bonum, ut videant qui me oderunt, et confundantur* (Psal. lxxxv, 17), ait de Judæis ad Patrem Filium.

3. Primum autem signum quod Pater et Filius operati sunt in confusionem infidelium et gloriam fidelium, in testimonium suæ virtutis et opus nostræ salutis, arbitror hodiernum esse Virginis conceptum. Nam de ipso cum præmissum esset, *dabit Dominus signum, quasi quærentibus quod signum, intulit contextus Prophetæ, verbis tamen Evangelistæ, Ecce virgo concipiet et pariet filium* (Isai. vii, 14, et Luc. i, 31); ut plane aut consequentia vel veritate contextus careat, aut (quod est probabilius) mendacium Judæorum latebram non habeat. Merito proinde cum jam generatio prava et adultera signum quærit, signum non datur ei, nisi signum Jonæ (Matth. xvi, 4); ut videlicet qui ob perversitatem mentis non ædificantur signo virtutis, scandalizentur signo infirmitatis, triduanæ scilicet sepulturæ et mortis. Nam verbum crucis et mortis Judæis, qui pereunt, scandalum est; his autem qui salvi fiunt, id est, nobis, virtus Dei est (I Cor. i, 18); nec minor aut infirmior nobis est Filius hominis in corde terræ, quam in consessu paternæ dexteræ. Signum quippe quod illi recusaverunt, sive in profundum inferni, sive in excelsum supra, nos fide plena ac veneratione devota suscipimus, agnoscentes Filium quem concipit ¶ Virgo, in profundo inferni signum nobis esse liberationis et veniæ; in excelsum supra, signum et spem exultationis et gloriæ. Qui enim primum descendit in inferiores partes terræ, ut in sanguine testamenti sui extraheret vinetos de lacu in quo non est aqua, ipse est et qui ascendit super omnes cœlos, ut adimpleret omnia (Ephes. iv, 9, 10). Jam levavit Dominus signum primum in patibulo crucis, postmodum in throno regni, et exaltavit signum ad populos nationum, quia contradictum est ei a populo Judæorum, et quotidie a quatuor ventis congregat dispersos veri Israel ad hoc signum. O Ra-

dix Jesse, qui stas in signum populorum, super quem jam continent reges os suum, obstruatur etiam os loquentium iniqua, id est, Judæorum blasphemantium, qui adhuc signo immaculato conceptus tui contradicunt, et nec angelo Gabrieli credunt dicenti quia non est impossibile apud te omne verbum (Luc. i, 30, 31). Beata quæ credidit, cui hæc ratio satisfacit, et, cum quæsisset quomodo Filium susciperet, quæ non cognosceret virum, tam de integritate quam de prole securam deinceps effecit.

4. Quidquid ergo garriat impietas infidelium, nobis concipiat et pariat Virgo Filium; nos quippe signum habemus in bonum, etiam Matrem et Filium. Nobis plane Mater tota miraculum est, quæ singulariter, et sine exemplo mater est et virgo; nobis Filius totus miraculum, qui non solum singulariter, sed incomprehensibiliter Deus est et homo. Mater, virgo concipiens et pariens, signum nobis est quia Deus est homo iste qui concipitur et paritur; Filius, divina faciens, et humana patiens, signum nobis est quia in Deum transferet hominem, pro quo concipitur et paritur, etiam et patitur. Omnium tamen humanarum infirmitatum vel injuriarum quas pro nobis pertulit divina dignatio, sicut tempore primam, sic etiam humilitate fere maximam existimo, quod in utero concipi, in utero novem mensium tempore majestas illa incircumscripta passa est contineri. Ubi enim sic se exinanivit? aut quando ita penitus a semetipso defecisse visus fuit? Tanto tempore nihil illa sapientia loquitur, nihil illa virtus manifestum operatur, nullo signo visibili majestas, quæ clausa latet, proditur. Non sic in cruce visus est infirmus, ubi quod infirmum ipsius fuit, statim apparuit fortius omnibus hominibus: quando et moriens glorificat latronem, et expirans inspirat Centurionem; quando horarius dolor passionis ei non solum compati fecit elementa creaturarum, sed etiam contrarias fortitudines subigit æternorum passioni dolorum. In utero autem sic est quasi non sit, sic omnipotens virtus vacat quasi nihil possit et Verbum æternum sub silentio se premit.

5. Vobis tamen, fratres, vobis illud silentium verbi loquitur, vobis clamat; vobis utique disciplinam silentii commendat. *In silentio enim et spe erit fortitudo vestra* (Isai. xxx, 15), sicut Isaias promittit, qui cultum justitiæ silentium definiit (Id. xxxii, 17). Sicut namque puer ille conceptus in utero ad maturitatem partus sub alto et diuturno profecit silentio, sic et spiritum hominis disciplina silentii nutrit, format et roborat, et quanto occultius, tanto tutius et salubrius incrementum præstat. Nescit homo animalis, qui non percipit quæ sunt spiritus Dei, quæ sit via spiritus, et quomodo compingantur ossa in ventre prægnantis (Eccle. xi, 5); sed non occultatum os meum a te, ait sanctus Deus, *quod fecisti mihi in occulto* (Psal. cxxxviii, 15) mentis, sub secreto silentii. Sed nec a vobis

occultatum est hoc mysterium, fratres mei, quorum experientia et confessio testis mihi est quomodo quietus et modestus spiritus sub silentio roboretur, pinguescat et floreat; quomodo e contrario per verba, velut quadam paralyti, dissolvatur et defluat; quomodo macrescat, et marcescat, et aridus decidat. Denique si in silentio fortitudo non esset, Salomon nequaquam dixisset: *Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum* (Prov. xxv, 28). Cæterum, si quæris quo negotio sit occupanda mens in silentio, nihil tibi imponimus onerosum, comedere panem tuum, sicut et ipse Dominus conceptus suo tibi commonstrat exemplo. Quid enim propheta de eo dixit, cum loqueretur de porta orientali semper clausa in domo **SSS** Domini, quæ tamen Deum Israel admisit et emisit? *Princeps ipse, inquit, sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino* (Ezech. xliv, 3). *Sedebit, inquit, in ea*, quoniam quiescet in ea, de qua et ipse loquitur: *Hæc requies mea* (Psal. xxxi, 14); *sedebit in ea tanquam in throno grandi, quem, sicut alias dixi, Salomon rex sibi de ebore fecit* (III Reg. x, 18). Si attendas angustias uteri, locus prorsus angustus est, si latitudinem cordis, thronus grandis est, propter quam etiam uterus tantæ majestatis capax factus est. In ea ergo princeps sedit et panem comedit; quia *si quis, inquit, aperuerit mihi, intrabo ad eum, et cænabo cum eo, et ipse mecum* (Apoc. iii, 20).

6. Non est hæc cæna sine pane, quando et ipse qui cœnat panis est vitæ, panis qui hodie descendit de cœlo et dat vitam mundo. Sed res mira, si idem est qui cœnat, et quod cœnatur; et qui comedit, ipse est panis qui ab eo comeditur. Revera res mira, sed res vera; quia Christus non alio pane quam se ipso pascitur. Ipse namque totus est panis, Verbum propter se, caro propter unionem Verbi. Alioquin caro non prodest quidquam, cum spiritus sit qui vivificat (Joan. vi, 64), nec in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei (Matth. iv, 4). Omne verbum procedens de ore Dei unum et unigenitum est Verbum Patris, quod, cum simplex sit, in se tamen continet rationem et formam omnis verbi divini. Verbum itaque

pascitur de Verbo, Filius vivit de se ipso; quia sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio vitam habere in semetipso (Joan. v, 26). Alia tamen ratione, sed tamen ineffabili beatitudine, Verbo pascetur anima illa, Verbo ipsi in persona conjuncta; et incomparabili felicitate princeps ille sedens in porta virginalis uteri, panem verbi coram Domino comedebat. Id igitur operis tu quoque, si sapis, in silentio tuo acitabis, ut panem verbi divini comedas coram Domino, conservans, sicut Maria, quæ de Christo dicuntur, et conferens in corde tuo. Hunc panem tecum Christus manducare delectabitur; et qui te pascit, ipse in te pascetur (Luc. xxii, 15, 19); et panis ipse quo plus editur, plus abundabit edendus: quia gratia non minuitur usu, sed augetur.

7. In hoc propterea tibi sit exemplo Jesus conceptus et gestatus in utero, ut, sicut onus illud leve ac suave, etsi gravidavit, non tamen gravavit uterum Mariæ, sic te non sentiat gravem aut molestum uterus Ecclesiæ. Gravida est, o fratres, Ecclesia, non, sicut Maria, solo Jesu, sed, sicut Rebecca, Jacob et Esau, non solum scilicet bonis et modestis, sed etiam dyscolis et indisciplinatis; quos tamen et ipsos, propter nomen Jesu, vel forsitan aliquod initium substantiæ ejus, Ecclesiæ viscera suscipiunt et amplectuntur. Sed cum sese colliderent parvuli discordes in utero Rebeckæ, quæ prius oraverat ut conciperet, dolensque ventrem suum a tribulatione malorum et dolore, pene pœnitebat quod concepisset: *Si sic, inquit, futurum mihi erat, quid necesse erat concipere?* (Gen. xxv, 22). Si de aliquo nostrum, fratres, sic conqueri contigerit viscera matris nostræ, timeo ne melius fuisset si conceptus non fuisset homo ille; nisi quod nec de talibus sinit nos desperare, qui etiam de lapidibus suscitavit filios Abraham (Luc. iii, 8). Ipse in eis, si qui tales sunt, emolliat cor lapideum, ne quatiant viscera, matris; ipse viscera matris consoletur, ne fatigetur eos, qualescunque sint, portare, donec formetur in eis Christus, qui perfectus Deus, perfectus homo vivit et regnat, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

DOMINICA IN RAMIS PALMARUM.

SERMO I.

Quomodo Christus omnia homini factus.

1. *Hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu, qui, cum in forma Dei esset* (Philipp. ii, 5, 6), etc. Audiatur servus nequam et fugitivus, hominem dico, qui, cum esset in natura et conditione servili et necessitate serviendi, servire detrectans, arripere sibi conatus est libertatem et æqualitatem Domini sui. Christus cum in forma Dei esset, non rapina, sed natura æqualis, quia coomnipotens, coæternus

et consubstantialis, exiuvians semetipsum, non solum formam servi accepit, in similitudinem hominum factus; sed etiam ministerium servi implevit, **SSS** humilians semetipsum, et obediens factus Patri usque ad mortem, mortem autem crucis (Ibid. 8). Sed parum tibi videatur quod, cum esset filius et coæqualis, tanquam servus servivit Patri, si non et servo suo plus quam servus servivit. Factus quidem erat homo, ut serviret Creatori. Et quid justius quam ut servias illi a quo creatus es, sine

quo nec esse potes? et quid beatius aut sublimius quam servire illi cui servire regnare est? Non serviam, inquit homo Creatori. Ego igitur serviam tibi, inquit Creator, homini. Tu recumbe; ego ministrabo, ego tibi pedes lavabo. Tu quiesce; ego languores tuos feram, infirmitates portabo. Ulere me, ut libet, in omni necessitate tua, non modo ut servo tuo, sed etiam ut jumento tuo, ut peculio tuo. Si fatigatus aut oneratus es, ego te et onus tuum feram, ut legem meam primus impleam. *Alter, inquit, alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi* (Galat. vi, 2). Si esuris, aut sitis, et ad manum fortius nihil melius habes, nec alter tibi vitulus æque saguiatus præsto est, ecce ego paratus immolari, ut carnes meas comedas, et sanguinem bibas. Nec verearis ex morte servi damna servitii ejus pati; etiam comestus et hibitus, manebis tibi integer et vivus, serviamque ut prius. Si in captivitate ductus aut venundatus es, ecce vende me, teque pretio mei, vel me ipso pretio redime. Vile quidem mancipium videor; sed etsi noctu et clanculo distrahar quasi res furtiva, etsi ab avarissimis Judæorum sacerdotibus emar; attamen saltem triginta argenteos appetiari potero; hoc pretio mei poterit emi sepultura peregrinorum, me pretio vita sepultorum. Si infirmaris, et mori times, ego moriar pro te, ut de sanguine meo tibi conficiam medicamenta vitæ.

2. Euge, serve bone et fidelis, servisti revera, servisti in omni fide et veritate, servisti in omni patientia et longanimitate. Non tepide, qui exultasti ut gigas ad currendam viam (Psal. xxiii, 6) obedientiæ non fecte, qui etiam animam post tot et tantos labores superimpendisti; non murmurose, qui, innocens flagellatus, nec os aperuisti. Scriptum est, et justum est: *Servus sciens voluntatem domini sui, et non faciens digna, plagis vapulabit multis* (Luc. xii, 47, 48). Sed iste servus, obsecro, quid non dignum fecit? quid debuit facere et non fecit? *Bene omnia fecit*, clamant qui facta ejus observabant, *et surdos fecit audire et mutos loqui* (Marc. vii, 37). Omnia fecit digna, et quomodo sic omnia passus est indigna? Dorsum posuit ad flagella, plagis vapulavit non paucis nec parvis; indicio sunt sanguinis rivuli qui de tot parvibus profuunt corporis. Contumelia et tormento interrogatus fuit, veluti servus aut latro subditus quæstionem, qua confessio extorqueatur criminis. O detestabilem superbiam hominis servire contemnentis, quæ alio exemplo non poterat humiliari, nisi servitute et tali servitute Domini sui! et utinam vel sic possit luttinam vel nunc habeat et referat gratiam tantæ humilitati ac bonitati! Sed, ut mihi videtur, adhuc audio eundem Dominum apud Isaiam conquerentem de ingratitude nequam servi, ubi scilicet ait: *Non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure. Verum tamen me servire fecisti in peccatis tuis, laborem præbui mihi in iniquitatibus tuis* (Isai. xliiii, 23, 24). Et quem laborem? Usque ad defatigationem, esuriam et sitim; sed usque ad

sudorem, sudorem autem sanguinis decurrentis in terram (Luc. xxii, 44); sed usque ad mortem, mortem autem crucis: ne omnia modo replicem, quod alapis cæsus, sputis illitus, coronatus spinis, confixus clavis, lancea perforatus, aceto et felle potatus. Hoc *torcular*, inquit, *calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum* (Isai. lxiii, 3). Vos ergo, qui statis tota die otiosi, attendite et videte si est labor sicut labor meus.

3. Utique valde laborasti, Domine mi, in serviendo mihi; justum profecto et æquum esset ut saltem de cætero tu quiesceres, tuisque tibi servus vel ordine vicis suæ, quia ad ipsum ventum est, serviret. Quam magno, Domine mi, inutile tibi meum redemisti servitium, qui nec ministeriis indiges Angelorum! Quam suavi et benigna arte pietatis recuperasti tibi et subdidisti contumacem servum, vincens in honore malum, humilitate **SSS** confundens superbum, beneficiis obruens ingratum! Sic nimirum, sic sapientia vincit malitiam; sic carbonem ignis congressisti super caput contumacis, quibus accenderetur ad penitentiam. Vicisti ergo, Domine, vicisti rebellem: ecce do manus in vincula tua, jugoque tuo suppono cervicem. Dignare tantum ut tibi serviam, patere ut tibi laborem. Accipe me servum sempiternum, licet inutilem, nisi nunc quoque mecum sit et mecum laboret gratia tua, semper et præveniens et subsequens. Præveniat nos, prior ostendens humilitatis et patientiæ exempla, subsequatur nos, adjuvans ut imitemur ostensa. Quam felices nos, o fratres mei, si super hoc audiamus consilium Apostoli: *Hoc sentite, inquit, in vobis quod et in Christo Jesu* (Philipp. ii, 5) præcessisse cognoscitis! hoc est, nullus extollatur supra se, sed magis humilietur infra se; qui major est, aliis serviat; si quis læditur, prior satisfaciatur; in commune usque ad mortem quisque obediat. His vestigiis, fratres, sequemur Christum in forma Dei, in qua vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

De crucis scientia et virtute.

1. Paulus, doctor noster in fide et veritate, si hodie veniret ad nos, puto quia non judicaret se aliquid scire inter nos, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum (I Cor. ii, 2). In his siquidem diebus in quibus anniversaria dominicæ passionis et crucis memoria solemniter celebratur, nihil, ut arbitror, convenientius prædicatur, quam Jesus Christus, et hic crucifixus. Nam et aliis quibuslibet diebus quid unquam potest prædicari fidelius? quid audiri salubrius? quid cogitari fructuosius? Quid enim tam piium fidelium affectibus, tam medicinale moribus; quid sic interficit peccata, crucifigit vitia, virtutes nutrit et roborat, sicut crucifixi memoria? Loquatur ergo Paulus inter perfectos sapientiam in mysterio absconditam; mihi, cujus imperfectum vident etiam oculi hominum, loquatur Christum crucifixum, his quidem qui pereunt stultitiam, mihi autem et his qui salvi fiunt, plane Dei virtutem Deique sapien-